

อบรมข้อกำหนด GMP วัตถุอันตราย

พ.ศ. 2559

หัวข้อ สถานที่ผลิตวัตถุอันตราย

ผู้บรรยาย ภญ.วรวลัยช์ ตั้งจิตต์พิมล

กลุ่มกำกับดูแลวัตถุอันตรายหลังออกสู่ตลาด กองควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย

โดยมูลนิธิ อย.

วันที่ 18-19 มีนาคม 2564

สถานที่ผลิต วัตถุอันตราย

แผนผังสถานที่ผลิต

เป็นไปตามลำดับขั้นตอน เช่น คลังวัตถุดิบ แบ่งช่วง ผสม บรรจุ คลังสำเร็จรูป และเป็นสัดส่วน

คนและสิ่งของที่ต้องใช้มี Flow ในการสัญจรเป็นแบบ one way

กรณีไม่ได้เป็นแบบ one way แต่มีมาตรการป้องกันการสับสนในการผลิต

อาคารผลิต

ต้องมั่นคง แข็งแรง

ตัวอาคารใช้ก่อให้เกิดการลุกลามของอัคคีภัย เช่น ไม้

ที่ว่างรอบอาคาร

เพียงพอที่จะใช้เพื่อควบคุมและระงับเหตุฉุกเฉิน

แม้ว่ามีที่ว่างรอบอาคารแต่มีสิ่งของกีดขวาง ไม่สามารถเข้าระงับเหตุได้

ทางออก

ต้องมีทางออกอย่างน้อย 2 ทาง

กรณีมีทางออก 2 ทาง แต่ใช้เป็นทางออกได้เพียง 1 ทาง

สถานที่ผลิต วัตถุอันตราย

อบรม GMP หัวข้อสถานที่ผลิต

หน้า 3

บันไดหนีไฟ

ในกรณีที่อาคารผลิตสูงกว่า 2 ชั้น

- บันไดหนีไฟนอกอาคาร มีลักษณะเป็นบันไดลิง
- มีบันได 2 ทาง แต่เป็นบันไดภายในอาคาร

ระบบไฟฟ้า

มีการรับรองระบบไฟฟ้า และ

หากผลิตวัตถุไวไฟต้องมีอุปกรณ์ไฟฟ้าแบบกันระเบิด

- มีหนังสือรับรองระบบจากวิศวกรไฟฟ้า
- ผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติไวไฟ ระบบไฟฟ้าภายในห้องซั่ง ห้องผสม ห้องบรรจุ ต้องเป็นแบบกันระเบิด (มอเตอร์ หลอดไฟ สวิตช์เปิดปิดไฟฟ้า)
- ผลิตผลิตภัณฑ์ไวไฟภายในบริเวณที่ไม่มีอุปกรณ์ไฟฟ้า

พื้น

เรียบ ไม่ลื่น ไม่ดูดซับสารเคมี

หากผลิตของเหลวต้องมีรางระบายลงสู่บ่อพักหรือเขื่อนกักเก็บ

- พื้นไม่เรียบ สามารถกักเก็บสารเคมี
  - กระทบพื้นเกิดการหลุดร่อน
  - เขื่อนบริเวณผลิตมีขนาดความจุ้นน้อยกว่าปริมาตรของถังผสม หรือถังเก็บสารเคมี

สถานที่ผลิต วัตถุอันตราย

ระบบระบายน้ำแบบปิด

น้ำเสียจากกระบวนการผลิต ต้องสามารถกักเก็บภายในสถานที่ผลิต

- มีประตูน้ำสามารถปิดการระบายน้ำก่อนออกสู่นอกสถานที่ผลิต
- น้ำทิ้งลงบ่อพัก หรือระบบบำบัดน้ำที่มีความสามารถกักเก็บสารเคมีไม่ออกนอกสถานที่ผลิต

บันไดในสถานที่ผลิต

มั่นคง แข็งแรง ชั้นไม่ลื่นและเท่ากัน หากสูงกว่า 1.5 เมตร ต้องมีราวบันได

- กรณีบันไดแบบบันไดลิงมีความสูงมากกว่า 1.5 เมตรไม่ต้องมีราว แต่ต้องไม่ใช้เพื่อขนถ่ายสารเคมี

แสงสว่าง อุณหภูมิ

ต้องเป็นไปตามกฎหมายแรงงาน

ไม่ใช่เป็นทางเดินผ่าน

ไม่เป็นทางเดินผ่านเพื่อไปยังบริเวณอื่น

ห้องส่ง สารเคมี

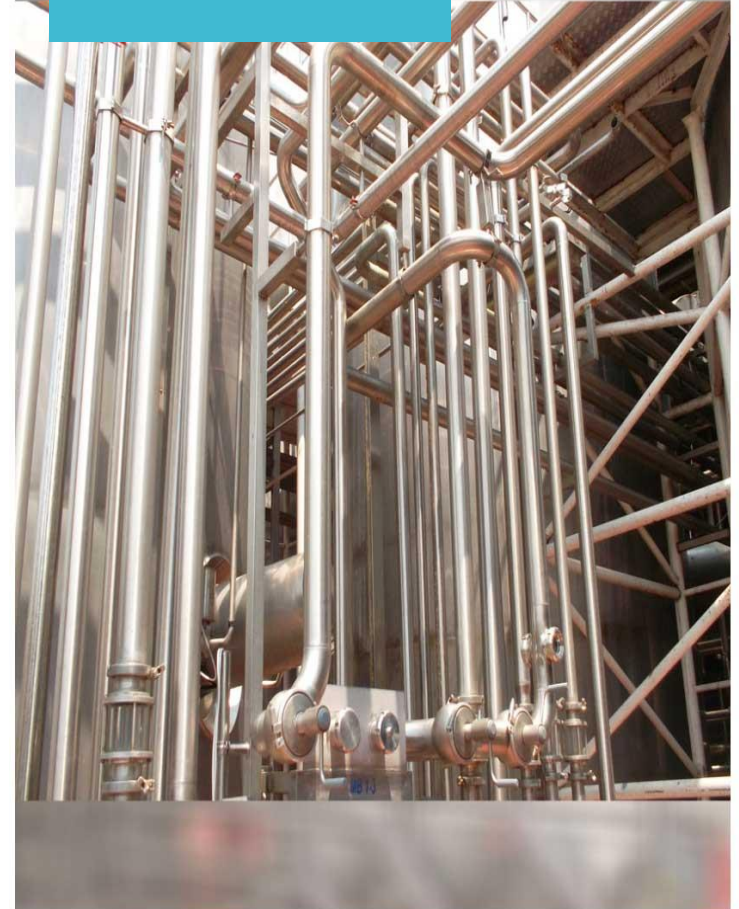
- ไม่ชำรุด หรือที่ว่างอยู่ในตำแหน่งที่ไม่มีความเสี่ยงในการถูกกระแทก หรือชน
- มีการแสดงความต่างของสารเคมี เช่น ใช้สีต่างกัน สัญลักษณ์
- มีการแสดงทิศทางการไหลของสารเคมี
- หากห้องมีความร้อน ต้องมีฉนวนหุ้ม
- กรณีห้องส่งสารไวไฟ หรือระเบิดได้ ต้องวางอยู่ห่างจากแหล่งกำเนิดไฟฟ้าและมีการต่อสายดิน

ภาพตัวอย่าง
ท่อส่งสารเคมี

ข้อบกพร่อง

ข้อบกพร่อง

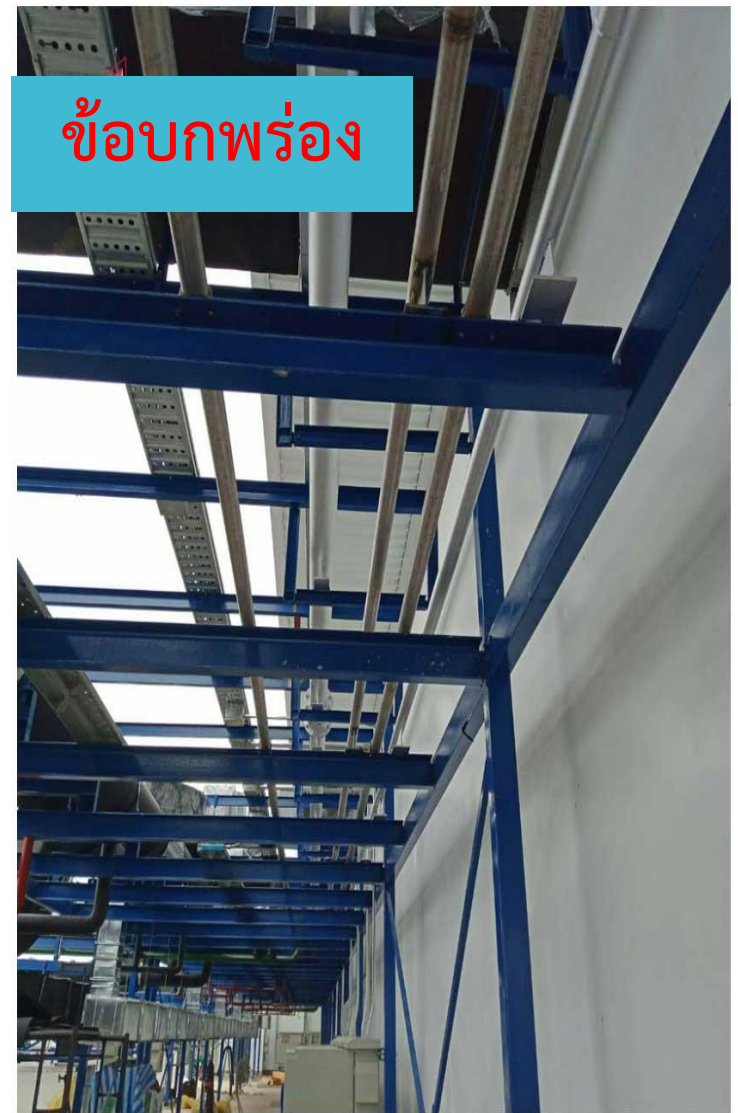

ภาพตัวอย่าง
ท่อส่งสารเคมี

ข้อบกพร่อง

ข้อบกพร่อง

ภาพตัวอย่าง
ท่อส่งสารเคมี

สอตคล้องข้อกำหนด

ภาพตัวอย่าง
บันไดในบริเวณที่ผลิต

ไม่ให้ใช้ถ่าย
สารเคมี

ท่อส่ง สารเคมี

- ✘ มีการหยดของน้ำ
- ✘ ไม่มีการแสดงสัญลักษณ์ สี โดยเฉพาะตรงปลายท่อ หรือหัวก๊อก
- ✘ ไม่มีการแสดงทิศทางการไหลของสารเคมี
- ✘ ท่อไอน้ำ ท่อที่มีความร้อน ไม่มีฉนวนหรือฉนวนชำรุด ควรมีป้ายเตือน
- ✘ ท่อส่งสารไวไฟ ไม่มีการต่อสายดิน

แยกเป็น สัดส่วน จาก บริเวณที่ผลิต

- ☑ ที่รับประทานอาหาร ดื่มน้ำ
- ☑ ที่สูบบุหรี่
- ☑ แผนกซ่อมบำรุง
- ☑ ห้องปฏิบัติการ
- ☑ ห้องน้ำ หรือห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า
- ☑ การผลิตร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่น
- ☑ บริเวณซึ่งวัตถุดิบ มีการควบคุมฝุ่นละออง ปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบในการซึ่ง

บริเวณ ชั่งวัตถุดิบ

มติการประชุม

คณะกรรมการทบทวนฯ

ครั้งที่ 2/2563 เมื่อวันที่

27 เมษายน 2563

อบรม GMP หัวข้อสถานที่ผลิต

หน้า 12

9.6 บริเวณชั่งน้ำหนัก (weighing areas) ต้องจัดให้มีบริเวณชั่งน้ำหนักวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่เป็น**สัดส่วน**แยกออกจาก**บริเวณที่ผลิต** และเก็บรักษา มีการควบคุมฝุ่นละออง การปนเปื้อนและปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบ

1. บริเวณชั่งน้ำหนัก (weighing areas) ต้องไม่อยู่ใน**บริเวณที่ผลิต** โดยมีการตีความ**บริเวณที่ผลิต** คือ ภายในแนวเขื่อน หรือได้ถังผสม หากไม่มีแนวเขื่อนมีเพียงรางระบายด้านใดด้านหนึ่ง ให้พิจารณาแนวพื้นที่ของการทกรั่วจากถังผสม

2. บริเวณชั่งน้ำหนัก (weighing areas) ต้องเป็น**สัดส่วน** คือ เป็นพื้นที่เฉพาะใช้เพื่อการชั่งน้ำหนักวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต มีการชี้บ่งอาณาเขตของพื้นที่ชัดเจน (กั้นผนัง หรือตีเส้น ติดป้าย) ไม่มีการเคลื่อนย้ายไปมา ไม่มีการทำกิจกรรมอื่นๆ ภายในพื้นที่นั้น รวมทั้งพื้นที่ดังกล่าวต้องไม่เป็นเส้นทางเดินผ่านเพื่อไปยังพื้นที่อื่น

บริเวณ ชั่งวัตถุดิบ

มติการประชุม

คณะกรรมการทบทวนฯ

ครั้งที่ 2/2563 เมื่อวันที่

27 เมษายน 2563

อบรม GMP หัวข้อสถานที่ผลิต

หน้า 13

9.6 บริเวณชั่งน้ำหนัก (weighing areas) ต้องจัดให้มีบริเวณชั่งน้ำหนักวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่เป็น **สัดส่วน** แยกออกจาก **บริเวณที่ผลิต** และเก็บรักษา มีการควบคุมฝุ่นละออง การปนเปื้อน และปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบ

3. กรณีเครื่องชั่งที่ติดตั้งกับถังผสม (LOAD CELL) สามารถทำได้ โดยไม่ขัดกับข้อกำหนด แต่เครื่องชั่งนั้นต้องมีระบบเซ็นเซอร์สามารถกำหนดปริมาณสารที่จะเข้าสู่ถังผสมได้ เพื่อความแม่นยำในการชั่งวัตถุดิบ แต่ยังคงต้องทำการ CALIBRATE วัดความเที่ยงตรงของเครื่องชั่ง ทั้งนี้ หากเห็นว่าบริเวณชั่งน้ำหนัก (weighing areas) ใกล้กับพื้นที่ผลิต ให้พิจารณาวิธีการปฏิบัติงานร่วมด้วย เช่น ช่วงเวลาในการแบ่งชั่งวัตถุดิบต้องไม่มีการผลิต เป็นต้น

บริเวณที่ผลิต

- จัดวางอุปกรณ์เป็นไปตามลำดับขั้นตอน
- มีพื้นที่ปฏิบัติงานเพียงพอ
- กรณีผลิตของเหลวต้องมีรางระบาย หรือเขื่อน ไหลลงบ่อพัก หรือบ่อบำบัด
- มีที่อาบน้ำ ล้างตาฉุกเฉิน
- อุปกรณ์ระงับเหตุ เช่น ถังดับเพลิง วัสดุดูดซับ
- กรณีผลิตวัตถุไวไฟ ระบบไฟก็ต้องเป็นแบบกันระเบิด
- ไม่เป็นทางเดินผ่านไปยังบริเวณอื่น

บริเวณที่เก็บ

- มีพื้นที่จัดเก็บวัตถุดิบ (ตามคุณสมบัติของสาร) บรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์รอการบรรจุ ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป พื้นที่กักกัน
- เก็บสารไวไฟ สารออกซิไดซ์ มีบริเวณจัดเก็บเฉพาะ ไม่ใกล้ แหล่งกำเนิดไฟฟ้า
- เก็บสารเคมีประเภทก๊าซ ถังต้องวางในตำแหน่งที่ป้องกันการล้ม กระแทก เข้าระงับเหตุได้สะดวก
- มีการควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น
- มีที่อาบน้ำ ล้างตาฉุกเฉิน
- อุปกรณ์ระงับเหตุ เช่น ถังดับเพลิง วัสดุดูดซับ

บริเวณที่เก็บ

กรณีเก็บสารเคมีนอกอาคาร

- มีขอบเขตพื้นที่เก็บชัดเจน มีป้าย ตีเส้น
- มีมาตรการป้องกันระงับเหตุ ไม่หกรั่วออกสู่ภายนอก
- ไม่เป็นเส้นทางจราจร หรือเป็นที่จอดรถ

บริเวณ ควบคุม คุณภาพ

- แยกออกจากบริเวณที่ผลิต เครื่องจักร พื้นที่ที่เกิดแรงสั่นสะเทือน
- มีการระบายอากาศที่ดี ป้องกันไอ ควันสารเคมี
- ท่อระบายน้ำลงสู่ระบบบำบัด
- ที่เก็บ Retain sample มีการควบคุมอุณหภูมิ
- มีที่อาบน้ำล้างตา ชุบน้ำ
- อุปกรณ์ระงับเหตุ เช่น ถังดับเพลิง วัสดุดูดซับ

ข้อบกพร่อง ที่พบ

- ☹ มี flow ในการทำงานที่สับสน
- ☹ มีที่ว่างรอบอาคาร แต่มีสิ่งของวางอยู่ไม่สามารถเข้าระงับเหตุได้
- ☹ อาคารผลิตมากกว่า 2 ชั้น แต่บันไดหนีไฟอยู่ภายในอาคาร
- ☹ มีทางออกฉุกเฉิน แต่ใส่กุญแจไว้
- ☹ ผลิตผลิตภัณฑ์วัตถุไวไฟ แต่ระบบไฟเป็นแบบธรรมดา
- ☹ พื้นร้อน ไม่เรียบ กระเบื้องหลุด แตก
- ☹ แนวเขื่อนกั้นบริเวณถังผสม ถังเก็บชำระ
- ☹ บันไดที่มีความสูงมากกว่า 1.5 เมตรและที่ใช้ถ่ายสารเคมี
ไม่มีราวบันได

ข้อบกพร่อง ที่พบ

- ☹️ ไม่มีผลการตรวจสอบภายในบริเวณปฏิบัติงาน
หรือผลการตรวจสอบไม่เป็นไปตามกฎหมาย
- ☹️ มีการใช้เป็นเส้นทางเดินผ่านบริเวณที่ผลิตไปยังสถานที่เก็บ Retain
- ☹️ มีการใช้เป็นเส้นทางเดินผ่านบริเวณที่ผลิตของผลิตภัณฑ์หนึ่ง
ไปยังผลิตภัณฑ์อีกประเภทหนึ่ง
- ☹️ ท่อส่งสารเคมีรั่ว
- ☹️ ไม่มีการแสดงบ่งชี้ของสารที่อยู่ภายในท่อส่งสารเคมี
- ☹️ ท่อส่งสารเคมีไม่มีการแสดงทิศทางกาลไหล

ข้อบกพร่อง ที่พบ

- ☹️ ปลายท่อส่งสารเคมี ไม่มีสัญลักษณ์ สี หรือชื่อที่จะสื่อสารว่าเป็นปลายของท่อใด หรือเป็นของถังผสมใด
- ☹️ ท่อส่งสารเคมีไวไฟไม่มีการต่อสายดิน
- ☹️ ท่อไอน้ำไม่มีฉนวนหุ้ม
- ☹️ พื้นที่ซึ่งวัตถุดิบอยู่ภายในบริเวณที่ผลิต
- ☹️ พบว่ามีตู้เก็บของใช้ส่วนบุคคลภายในบริเวณที่ผสม
- ☹️ พบตู้กดน้ำบริเวณที่ผลิต
- ☹️ บริเวณที่เก็บวัตถุดิบไวไฟติดกับที่จอดรถมอเตอร์ไซด์
- ☹️ บริเวณที่เก็บวัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปไม่มีการควบคุมอุณหภูมิหรือความชื้น